

ιερούς κανόνες στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, χωρίς τίς συνηθισμένες καί συνήθως ἐσφαλμένες ἐρμηνευτικές προσεγγίσεις ἀπεσπασμένων ἀπό τήν ἐσωτερική ἀλληλουχία ἢ καί συνοχή τῶν ὁμοειδῶν γιά κάθε θέμα ιερῶν κανόνων. Ἡ δυσχέρεια τοῦ ἔργου μπορεῖ νά ἐκτιμηθῇ πλήρως μόνο ἀπό ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ἀξιολογοῦν τή σκόπιμη ἢ κατ'ἐπίθετον παραποίηση τοῦ πνεύματος τῶν ιερῶν κανόνων γιά τή χρηστική θεμελίωση καί ἐπισήμων ἀκόμη συνοδικῶν ἀποφάσεων, εἴτε γιά θέματα ἢ πολύ περισσότερο γιά πρόσωπα. Ἡ προτεινόμενη "συμφωνία" καί ἡ θεμελίωση τῆς "συμφωνίας" τῶν ιερῶν κανόνων μέ τίς σπουδαίες "ὑποσημειώσεις", γιά κρίσιμα κυρίως θέματα, συνδέουν τήν κανονική παράδοση μέ τό καθ'όλου περιεχόμενο τῆς πατερικῆς παραδόσεως καί διευρύνουν τή λειτουργία τῶν ιερῶν κανόνων στή ζωή καί τήν πνευματικότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὑπό τήν ἔννοια αὕτη ἡ ἐκκλησιαστική συνείδηση ἀναγνώρισε στό Πηδάλιο μία πανορθόδοξη αὐθεντία καί τό ἀποδέχθηκε ὡς τή μόνη αὐθεντική προσέγγιση πνεύματος καί γράμματος στά ἀσαφῆ κυρίως κείμενα τῶν ιερῶν κανόνων.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ 24ο - ΑΡΙΘΜ. 496

30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1993

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

- Ἐπίσημη ἐπίσκεψη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
στίς Ἐκκλησίες Σερβίας καί Ρουμανίας 2
- Ἐπίσκεψη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
στή Σουηδία 21
- Μήνυμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου γιά τήν ἡμέρα
προστασίας τοῦ φυσικοῦ Περιβάλλοντος 22

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

- Ἐκδηλώσεις γιά τήν ἡμέρα προστασίας
τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος στήν Ἑλβετία 24

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

- Ἡ 7η Ὀλομέλεια τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς Θεολογικοῦ
Διαλόγου μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου
καί Ρωμαιοκαθολικῆς (Balmand, Λίβανος, 17-24
'Ιουνίου 1993). "Ἡ Οὐνία, μέθοδος Ἐνώσεως τοῦ
παρελθόντος, καί ἡ σημερινή ἀναζήτηση
τῆς πλήρους κοινωνίας". 26

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

TÉLEGR. ORTHODOXIA-GENÈVE * TÉL. (022) 758 16 29 * FAX (022) 758 10 28 * 37, CHEMIN DE CHAMBÉSÝ, 1292 CHAMBÉSÝ-GENÈVE, SUISSE

Ἡ "Ἐπίσκεψις" ἐπιδιώκει νά ἐνημερώσῃ τοὺς ἀναγνώστας τῆς περὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν φέρει εὐθύνην διὰ τὰς ἀπόψεις τὰς ἐκφραζομένας εἰς τὰς δημοσιευμένας εἰδήσεις. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀναδημοσίευσις τοῦ περιεχομένου τοῦ Δελτίου μὲ ἀπλήν ἐνδεικνύουσαν τὴν προελεύσεως.

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

- Ἡ 7η Ὀλομέλεια τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καί Ρωμαιοκαθολικῆς (Balmand, Λίβανος, 17-24 Ἰουνίου 1993).

"Ἡ Οὐνία, μέθοδος Ἑνώσεως τοῦ παρελθόντος, καί ἡ σημερινή ἀναζήτηση τῆς πλήρους κοινωνίας"

Εἰσαγωγή

1. Κατόπιν ἀξιώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁμαλή πρόοδος τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μέ τήν Ρωμαιοκαθολική Ἐκκλησία διεκόπη διά τήν καταστάσιν δυνατόν νά ἐξετασθῇ κατά προτεραιότητα τό καλούμενο πρόβλημα τῆς "Οὐνίας".

2. Ἀναφορικῶς πρός τήν μέθοδο πού ἀπεκλήθη "Οὐνία" εἶχε δηλωθῇ στό Freising (Ἰούνιος 1990) ὅτι: "τὴν ἀποκλείομε ὡς μέθοδο ἀναζητήσεως τῆς Ἑνότητος, διότι δέν εἶναι σύμφωνη πρός τήν κοινὴ παράδοση τῶν Ἐκκλησιῶν μας".

3. Ὅσον ἀφορᾷ στὶς Καθολικὲς Ἐκκλησίες Ἀνατολικοῦ ρυθμοῦ, εἶναι προφανές ὅτι, ὡς μέλη τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς (ἐκκλησιαστικῆς) Κοινωνίας, ἔχουν τό δικαίωμα νά ὑπάρχουν καί νά δροῦν μέ στόχο τήν ἱκανοποίηση τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῶν πιστῶν τῶν.

4. Τό κείμενο πού συνετάχθη στήν Agiscia ὑπὸ τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς (Ἰούνιος 1991) καί ὠλοκληρώθη στό Balmand (Ἰούνιος 1993) διαγράφει τήν μέθοδο πού υἱοθετοῦμε στά πλαίσια τῆς σημερινῆς ἀναζητήσεως τῆς πλήρους κοινωνίας, δίδοντας ἔτσι τοὺς λόγους πού ἐπιβάλλουν τὸν ἀποκλεισμό τῆς "Οὐνίας" ὡς μεθόδου.

5. Τό παρὸν κείμενο περιλαμβάνει δύο μέρη:

- α. Ἐκκλησιολογικὲς Ἀρχές
- β. Πρακτικοὶ Κανόνες

Ἐκκλησιολογικὲς Ἀρχές

6. Ὁ χωρισμός τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καί τῆς Δύσεως ὄχι μόνο οὐδέποτε κατέπνιξε τὴν ἐπιθυμία γιὰ Ἑνότητα πού θέλησε ὁ Χριστός, ἀλλὰ, ἀντιθέτως, συχνά ἡ κατάσταση αὐτή, ἡ τόσο ἀντίθετη ἀπὸ τὴ φύσιν τῆς Ἐκκλησίας, κατέστη γιὰ πολλοὺς ἡ εὐκαιρία νά λάβουν ζωηρότερη συνείδηση τῆς ἀνάγκης νά πραγματοποιήσουν αὐτὴ τὴν Ἑνότητα γιὰ νά εἶναι πιστοὶ στὴν ἐντολή τοῦ Κυρίου.

7. Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν αἰώνων κατεβλήθησαν πολλὲς προσπάθειες γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς Ἑνότητος. Οἱ προσπάθειες αὐτὲς ἐπεδίωξαν νά ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸ αὐτὸ διὰ ποικίλων μεθόδων, κάποτε συνοδικῶν, ἀναλόγως πρός τὴν πολιτική, ἱστορική, θεολογική καί πνευματικὴ κατάσταση ἐκάστης ἐποχῆς. Δυστυχῶς, καμμία ἀπὸ τίς προσπάθειες αὐτὲς δέν ἐπέτυχε νά ἀποκαταστήσῃ τὴν πλήρη κοινωνία μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς

καί τῆς Δύσεως., ἀντιθέτως μάλιστα κάποτε ὠδήγησαν σὲ σκλήρυνση τῶν ἀντιθέσεων.

8. Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν τεσσάρων πρώτων αἰώνων, σὲ διάφορες περιοχὲς τῆς Ἀνατολῆς, ἀνελήφθησαν πρωτοβουλίες, προερχόμενες ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ ὠρισμένων Ἐκκλησιῶν καί ὑπὸ τὴν ὥθηση ἐξωτερικῶν παραγόντων, γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς κοινωνίας μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καί τῆς Δύσεως. Οἱ πρωτοβουλίες αὐτὲς ὠδήγησαν στὴν ἔνωση ὠρισμένων κοινοτήτων μέ τὴν Ἔδρα τῆς Ρώμης καί εἶχαν ὡς συνέπεια τὴ διακοπὴ τῆς κοινωνίας μέ τίς Ἐκκλησίες-μητέρες τῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἔτσι ἐγεννήθησαν οἱ Ἀνατολικὲς Καθολικὲς Ἐκκλησίες καί ἐδημιουργήθη μία κατάσταση πού κατέστη πηγὴ συγκρούσεως καί θλίψεων πρῶτον γιὰ τοὺς Ὁρθοδόξους ἀλλὰ καί γιὰ τοὺς Καθολικούς.

9. Ὅποια καί ἂν ἦταν ἡ πρόθεση καί ἡ γνησιότητα τῆς θελήσεως πού ἐξέφραζαν οἱ μερικὲς αὐτὲς ἐνώσεις μέ τὴν Ἔδρα τῆς Ρώμης νά εἶναι πιστές στὴν ἐντολή τοῦ Χριστοῦ "ἵνα πάντες ἔν ὧσιν", ὀφείλομε νά διαπιστώσωμε ὅτι ἡ ἀποκατάσταση τῆς Ἑνότητος μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καί τῆς Δύσεως δέν ἐπετεύχθη καί ὅτι ὁ χωρισμός τῶν ἐξακολουθεῖ, δηλητηριαζόμενος περαιτέρω ἀπὸ τίς ἀπὸπειρες αὐτὲς.

10. Ἡ κατάσταση πού ἐδημιουργήθη κατ'αὐτὸ τὸν τρόπο ἐγέννησε, πράγματι, ἐντάσεις καί ἀντιθέσεις. Προοδευτικά, κατὰ τίς δεκαετίες πού ἀκολούθησαν αὐτὲς τίς ἐνώσεις, ἡ ἱεραποστολικὴ δραστηριότητα εἶχε τὴν τάση νά ἐγγράφῃ μεταξύ τῶν προτεραιοτήτων τῆς τὴν προσπάθεια νά προσηλυτίσῃ τοὺς ἄλλους Χριστιανούς, ἀτομικά ἢ καθ'ὀμάδες, γιὰ νά τοὺς κάμῃ νά "ἐπιστρέψουν" στὴν οἰκὴ τῆς Ἐκκλησίας. Γιὰ νά νομιμοποιήσῃ τὴν τάση αὐτή, πηγὴ τοῦ προσηλυτισμοῦ, ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἀνέπτυξε μία θεολογικὴ θεώρηση, σύμφωνα πρός τὴν ὁποία παρουσιαζόταν ἡ ἴδια ὡς ἡ μοναδικὴ διαχειρίστρια τῆς παρακαταθήκης τῆς σωτηρίας. Ἀπὸ ἀντίδραση, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, κατέληξε μέ τὴ σειρά τῆς στὴν υἱοθέτηση τῆς ἴδιας θεωρήσεως τῶν πραγμάτων, σύμφωνα πρός τὴν ὁποία ἡ σωτηρία εὐρίσκειτο ἀποκλειστικά καί μόνο στοὺς κόλπους τῆς. Γιὰ νά ἐξασφαλίσουν, μάλιστα, τὴν σωτηρία τῶν "χωρισμένων ἀδελφῶν" ἔφθασαν μέχρι τοῦ σημείου νά ἀναβαπτίζον τοὺς Χριστιανούς καί νά λησμονοῦν τό δικαίωμα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καί τὴν προσωπικὴ θρησκευτικὴ ἀπόφαση τῶν ἀνθρώπων· μία προοπτικὴ στὴν ὁποία ἡ ἐποχὴ ἦταν πολὺ λίγο εὐαίσθητη.

11. Ἀφ' ἐτέρου, ὠρισμένες πολιτικὲς ἀρχὲς ἔκαμαν ἀπὸπειρες γιὰ τὴν ἐπαναφορὰ τῶν ἀνατολικῶν Καθολικῶν στὴν Ἐκκλησία τῶν πατέρων τῶν. Πρός τὸν σκοπὸ αὐτὸ δέν ἐδίσταζαν, ὅταν παρουσιάζετο ἡ εὐκαιρία, νά χρησιμοποιοῦν ἀπαράδεκτα μέσα.

12. Ἐξ αἰτίας τοῦ τρόπου μέ τὸν ὁποῖο οἱ Καθολικοὶ ἢ οἱ Ὁρθόδοξοι θεωροῦν καί πάλι ὁ ἕνας τὸν ἄλλο στά πλαίσια τῆς σχέσεως τῶν πρὸς τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας καί ἀνακαλύπτουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο ὡς ἀνήκοντες σὲ "ἀδελφὲς Ἐκκλησίες", ἡ μορφή αὐτὴ "ἱεραποστολῆς" πού περιγράψαμε ἀνωτέρω καί πού ὠνομάσθη "Οὐνία" δέν δύναται πλέον νά γίνῃ ἀποδεκτὴ οὔτε ὡς ἀκολουθητέα μέθοδος οὔτε ὡς ὑπόδειγμα τῆς Ἑνότητος πού ἀναζητοῦν οἱ Ἐκκλησίες μας.

13. Πράγματι, κυρίως ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων καί τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ, ἡ ἐκ νέου ἀνακάλυψη καί ἀξιοποίηση, τόσο ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους ὅσο καί ἀπὸ τοὺς Καθολικούς, τῆς Ἐκκλησίας ὡς κοινωνίας, ἀλλάξαν ριζικῶς οἱ προϋποθέσεις καί, ἄρα, καί οἱ θεμελιώδεις στάσεις. Καί ἀπὸ τίς δύο πλευρὲς ἀναγνωρίζεται ὅτι αὐτὸ πού ὁ Χριστός

ένεπιστεύθη στην 'Εκκλησία Του -όμολογία της αποστολικής πίστεως, συμμετοχή στα Ίδια μυστήρια, πρό πάντων στη μοναδική 'Ιερουσόνη που τελεί τη μοναδική θυσία του Χριστού, αποστολική διαδοχή των 'Επισκόπων- δεν δύναται να θεωρηθεί ως η ιδιοκτησία της μιας μόνον από τις 'Εκκλησίες μας. Στα πλαίσια αυτά, είναι προφανές ότι κάθε είδους αναβαπτισμός αποκλείεται.

14. Αυτός είναι ο λόγος που η 'Ορθόδοξος και η Καθολική 'Εκκλησία αναγνωρίζονται αμοιβαίως ως "αδελφές 'Εκκλησίες", υπεύθυνες από κοινού για τη διατήρηση της 'Εκκλησίας του Θεού στην πιστότητα προς το Θείο Σχέδιο, όπως δέ ιδιαιτέρως σε ό,τι αφορά στην 'Ενότητα. Σύμφωνα προς τους λόγους του Πάπα 'Ιωάννου-Παύλου του Β', η οίкуμενική προσπάθεια των αδελφών 'Εκκλησιών της 'Ανατολής και της Δύσεως, θεμελιωμένη στο διάλογο και την προσευχή, αναζητεί μία τελεία και πλήρη κοινωνία που να μην είναι ούτε άπορροφηση ούτε συγχώνευση, αλλά συνάντηση εν τη αληθεία και τη αγάπη. (πρβλ. Slavonni Apostoli, άρ. 27).

15. 'Εφ' όσον μένομε σταθεροί στην άπαραβίαστη έλευθερία των προσώπων και στην παγκόσμια ύποχρέωση να ακολουθούμε τις έπιταγές της συνεδήσεως στην προσπάθεια αποκαταστάσεως της 'Ενότητας, κατανοούμε ότι δεν πρέπει να αναζητούμε τον προσηλυτισμό των προσώπων από τη μία 'Εκκλησία στην άλλη για να εξασφαλίσουμε τη σωτηρία των. Το πρόβλημα που τίθεται είναι πώς θα πραγματοποιήσωμε από κοινού αυτό που θέλει ο Χριστός για του δικούς Του και το σχέδιο του Θεού για την 'Εκκλησία Του' και τουτό διά μίας κοινής αναζητήσεως των 'Εκκλησιών μεταξύ των και σε πλήρη συμφωνία για το περιεχόμενο της πίστεως και των συνεπειών της. 'Η προσπάθεια αυτή συνεχίζεται στα πλαίσια του διεξαγομένου σήμερα διαλόγου. Το παρόν κείμενο αποτελεί αναγκαία βαθμίδα του διαλόγου αυτού.

16. Οι 'Ανατολικές Καθολικές 'Εκκλησίες, οι οποίες θέλησαν να αποκαταστήσουν την πλήρη κοινωνία με την 'Εδρα της Ρώμης και να μείνουν πιστές στην 'Εκκλησία αυτή, έχουν τα δικαιώματα και τις ύποχρεώσεις να συνδέονται με την έκκλησιαστική αυτή Κοινωνία της οποίας είναι μέλη. 'Εχουν ως άρχές που διέπουν τη στάση τους έναντι των 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιών τις άρχές που διευτώθησαν από τη Β' Σύνοδο των Βατικανού και έφηρμόσθησαν από τους Πάπες, που διεσάφησαν τις πρακτικές συνέπειες αυτών σε διάφορα έκτοτε δημοσιευμένα κείμενα. Θα πρέπει επομένως οι 'Εκκλησίες αυτές να ένσωματωθούν, τόσο στο τοπικό όσο και στο παγκόσμιο επίπεδο, στο διάλογο της αγάπης μέσα στα πλαίσια του αμοιβαίου σεβασμού και της αμοιβαίας έμπιστοσύνης που ξαναβρέθηκε, και να λάβουν μέρος στο θεολογικό διάλογο με όλες τις πρακτικές του συνέπειες.

17. Μέσα στην ατμόσφαιρα αυτή οι σκέψεις που προηγήθηκαν και οι πρακτικοί κανόνες που θα ακολουθήσουν είναι τέτοιας φύσεως -κατά το μέτρο που θα τύχουν της πρακτικής αποδοχής μας και θα τηρηθούν πιστά-, ώστε να οδηγήσουν σε μία δίκαιη και όριστική λύση των δυσκολιών που οι 'Ανατολικές αυτές Καθολικές 'Εκκλησίες έθεσαν στην 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία.

18. Σχετικώς, ο Πάπας Παύλος ο Στ' είχε τονίσει στην όμιλία του στο Φανάρι τον 'Ιούλιο του έτους 1967 ότι "έπαφίεται στους άρχηγούς των 'Εκκλησιών, -στην 'Ιεραρχία τους- να οδηγήσουν τις 'Εκκλησίες στην δόξα της πλήρους αποκατασταθείσης κοινωνίας. 'Οφείλουν να το πράξουν άλληλοαναγνωριζόμενοι και άλληλοσεβόμενοι ως Ποιμένες του τμήματος εκείνου του ποιμνίου του Χριστού που Αυτός τους ένεπιστεύθη, λαμβάνοντας πρόνοια περί της συνοχής και της αύξήσεως του λαού του Θεού και αποφεύγοντας ό,τιδήποτε θα ήταν δυνατόν να τον διασκορπίση ή να του

προκαλέση σύγχυση (Τόμος 'Αγάπης, άρ. 172). 'Υπό το πνεύμα αυτό, ο Πάπας 'Ιωάννης-Παύλος ο Β' και ο Πατριάρχης Δημήτριος διευκρίνησαν από κοινού: "Αποκρούμε κάθε μορφή προσηλυτισμού, κάθε στάση που θα ήταν ή που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως έλλειψη σεβασμού του άλλου" (7 Δεκεμβρίου 1987).

Πρακτικοί Κανόνες

19. 'Ο αμοιβαίος σεβασμός μεταξύ των 'Εκκλησιών που εύρίσκονται σε δύσκολες καταστάσεις θα αύξηθι αίσθητά στο μέτρο που αυτές θα ακολουθήσουν τους επομένους πρακτικούς κανόνες:

20. Οι κανόνες αυτοί δεν θα λύσουν τα προβλήματα που μάς άποσολούν εφ' όσον δεν ύπάρξη προηγουμένως από της πλευράς και των δύο μερών μία βούληση για συγγνώμη, θεμελιωμένη έπί του Εύαγγελίου και -στά πλαίσια μίας σταθερής προσπάθειας ανανεώσεως- ή συνεχώς αναζωογονουμένη έπιθυμία να βρουν την πλήρη κοινωνία που είχε ύπάρξει μεταξύ των 'Εκκλησιών μας κατά τη διάρκεια μιας και πλέον χιλιετίας. 'Εδώ άκριβώς θα πρέπει να μεσολάβηση με συνεχώς ανανεούμενη ένταση ο διάλογος της αγάπης, ο μόνος που μπορεί να ύπερνικήση την αμοιβαία άκατανοησία και που είναι το αναγκαίο για την έμβάθυνση του θεολογικού διαλόγου κλίμα για την, μέσω αυτών, έπίτευξη της πλήρους κοινωνίας.

21. 'Η πρώτη ενέργεια που θα πρέπει να γίνη είναι να θέσωμε τέρμα σε ό,τιδήποτε δύναται να διατηρήση ζωντανή τη διχόνοια, την περιφρόνηση και το μίσος μεταξύ των 'Εκκλησιών. Οι ύπεύθυνες άρχές της Καθολικής 'Εκκλησίας θα βοηθήσουν προς το σκοπό αυτό τις 'Ανατολικές Καθολικές 'Εκκλησίες και τις κοινότητες των, ώστε να προετοιμάσουν και αυτές την πλήρη κοινωνία μεταξύ των 'Εκκλησιών 'Ορθόδοξου και Καθολικής. Οι ύπεύθυνες άρχές της 'Ορθόδοξης 'Εκκλησίας θα πρέπει να ένεργήσουν με ανάλογο τρόπο έναντι των πιστών των. Μόνον έτσι κά καταστή δυνατόν να άντιμετωπισθι, με αγάπη και δικαιοσύνη συγχρόνως, ή έξαιρετικά πολύπλοκη κατάσταση που έχει δημιουργηθι στην Κεντρική και 'Ανατολική Εύρώπη, τόσο για τους Καθολικούς όσο και για τους 'Ορθοδόξους.

22. 'Η ποιμαντική δραστηριότητα της Καθολικής 'Εκκλησίας -τόσο της λατινικής όσο και της ανατολικής- δεν άποσκοπεύι πιά στο να κάμη να "περάσουν" στην μία 'Εκκλησία οι πιστοί της άλλης, δηλαδή, δεν άποβλέπει πιά στον προσηλυτισμό, ένεργούμενο στους κόλπους των 'Ορθοδόξων. 'Αποσκοπεύι στο να άπαντήση στις πνευματικές ανάγκες των δικών της πιστών και δεν έχει καμία έπιθυμία έπεκτάσεως εις βάρος της 'Ορθόδοξης 'Εκκλησίας. Μέσα σε αυτή την προσητική, για να μην ύπάρχη πιά καμία θέση για τη δυσπιστία και την ύποψία, είναι ανάγκη να ύπάρχη μία αμοιβαία πληροφόρηση έπί των διαφόρων ποιμαντικών προγραμμάτων και κατ' αυτόν τον τρόπο να μπορέση να άρχισι και να αναπτυχθι μία συνεργασία μεταξύ των 'Επισκόπων και όλων των ύπευθύνων της 'Εκκλησίας μας.

23. 'Η ιστορία των σχέσεων μεταξύ της 'Ορθόδοξης 'Εκκλησίας και των 'Ανατολικών Καθολικών 'Εκκλησιών φέρεται να έχη διωγμών και θλίψεων. 'Οποιας και άν ήσαν οι θλίψεις αυτές και τα αίτια των, δεν δικαιολογούν κανένος είδους θριαμβολογίας, κανείς δεν δύναται να άντλή δόξα από αυτές ή και έπιχειρήματα για να κατηγορή ή να κακολογή την άλλη 'Εκκλησία. 'Ο Θεός μόνο γνωρίζει τους άθηντικούς Του μάρτυρες. 'Οποιο και άν ήταν το παρελθόν, θα πρέπει να άφεθι στην εύσπλαχνία του Θεού, και όλες οι 'Εκκλησίες θα πρέπει να προσπαθήσουν, ώστε το παρόν και το μέλλον να

είναι περισσότερο σύμφωνα προς τό θέλημα του Χριστού για τους ανήκοντες σέ Αύτόν.

24. Θά πρέπει επίσης -τοῦτο δέ καί ἀπό τίς δύο πλευρές- οἱ 'Επίσκοποι καί ὅλοι οἱ ὑπεύθυνοι νά σέβωνται μέ σχολαστικότητα τή θρησκευτική ἐλευθερία τῶν πιστῶν. Οἱ τελευταῖοι αὐτοί θά πρέπει νά μποροῦν νά ἐκφράζον ἐλευθερά τή γνώμη τους ὅταν τούς ζητεῖται καί νά ὀργανώνωνται πρὸς τόν σκοπό αὐτό. Ἡ θρησκευτική ἐλευθερία, πράγματι, ἀπαιτεῖ ὅπως, ἰδιαίτερα σέ περιπτώσεις συγκρούσεως, οἱ πιστοί νά εἶναι σέ θέση νά διατυπώνουν τήν ἐπιλογή των καί νά ἀποφασίζουν χωρίς ἐξωτερικές πιέσεις, ἂν ἐπιθυμοῦν νά τελοῦν ἐν κοινωνίᾳ εἴτε μέ τήν 'Ορθόδοξο εἴτε μέ τήν Καθολική 'Εκκλησία. Ἡ θρησκευτική ἐλευθερία θά ἐβιάζετο ἐφ' ὅσον, ὑπὸ τό πρόσχημα τῆς οἰκονομικῆς βοήθειας, θά ἐπεδιώκετο ἡ προσέλευση τῶν πιστῶν τῆς ἄλλης 'Εκκλησίας, π.χ. μέ τήν ὑπόσχεση παροχῆς παιδείας ἢ ὑλικῶν ὠφελημάτων, τῶν ὁποίων στεροῦνται στά πλαίσια τῆς δικῆς τῶν 'Εκκλησίας. Σέ παρόμοιες περιπτώσεις, θά πρέπει ἡ κοινωνική βοήθεια νά ὀργανώνεται διὰ κοινῆς συμφωνίας, ὅπως καί γιά κάθε εἰδους φιλανθρωπική δραστηριότητα οὕτως, ὥστε νά ἀποφευχθῇ ἡ γέννηση νέων ὑποψιῶν.

25. 'Αφ' ἐτέρου, ὁ ἀναγκαῖος σεβασμός τῆς χριστιανικῆς ἐλευθερίας -μία ἀπό τίς πολυτιμότερες δωρεές πού λάβαμε ἀπό τόν Χριστό- δέν θά ἔπρεπε νά γίνῃ ἀφορμή, ὥστε νά τεθῇ σέ ἐφαρμογή χωρίς προηγουμένη συνεννόηση μέ τούς διευθύνοντες τίς 'Εκκλησίες αὐτές, ἕνα ποιμαντικό πρόγραμμα πού νά ἀφορᾷ καί στούς πιστούς τῶν 'Εκκλησιῶν αὐτῶν. 'Οχι μόνο κάθε εἶδους πίεση, ὅποια καί ἂν εἶναι, θά πρέπει νά ἀποκλεισθῇ, ἀλλά καί, γενικῶς, ὁ σεβασμός τῶν συνειδήσεων πού κινοῦνται ἀπό ἕνα γνήσιο κίνητρο πίστεως, ἀποτελεῖ μία ἀπό τίς ἀρχές πού θά πρέπει νά κατευθύνῃ τήν ποιμαντική φροντίδα τῶν ὑπευθύνων τῶν δύο 'Εκκλησιῶν καί νά ἀποτελῇ ἀντικείμενο τῶν συνεννοήσεως των (πρβλ. Γαλ. 5,13).

26. Γι' αὐτό τόν λόγο, θά πρέπει νά ἀναζητήσωμε καί νά ἀρχίσωμε ἕνα διάλογο ἀνοικτό, ἐν πρώτοις, μεταξύ ὧν ἐκείνων πού, στήν "γραμματὴ τοῦ πυρός", ἔχουν τήν εὐθύνη τῶν 'Εκκλησιῶν. Οἱ διευθύνοντες, ἐπίσης, τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων κοινοτήτων θά πρέπει νά ἱδρύνουν τοπικές ἰσομερεῖες ἐπιτροπές ἢ νά καθιστοῦν ἀποτελεσματικές τίς ἡδὴ ὑφιστάμενες, πρὸς τόν σκοπό τῆς ἐξευρέσεως λύσεως τῶν συγκεκριμένων προβλημάτων, καθὼς καί νά ἐφαρμόσουν τίς λύσεις αὐτές ἐν ἀληθείᾳ καί ἀγάπῃ, ἐν δικαιοσύνῃ καί εἰρήνῃ. Σέ περίπτωσι πού δέν καταστῇ δυνατόν νά ἐπιτευχθῇ συμφωνία ἐπὶ τοπικοῦ ἐπιπέδου, θά πρέπει τό γεννηθέν ζήτημα νά ὑποβληθῇ στίς ἀνώτερες ἀρχές, συγκροτημένες ὑπὸ μορφῇ μικτῶν ἐπιτροπῶν.

27. Ἡ καχυποψία θά ἐξηφανίζετο εὐκολώτερα ἂν τὰ δύο μέρη κατεδίκάζαν τή βία ἐκεῖ, ὅπου οἱ κοινότητες τήν ἀσκοῦν ἐναντίον τῶν κοινοτήτων μιᾶς ἀδελφῆς 'Εκκλησίας. 'Οπως τό ζητεῖ ἡ Α'. Ἀγιότης, ὁ Πάπας 'Ιωάννης-Παῦλος ὁ Β' στήν ἐπιστολή του τῆς 31ης Μαΐου 1991, θά πρέπει ἀπαραιτήτως νά ἀποφεύγεται κάθε εἶδους βία καί πίεση οὕτως, ὥστε νά καθίσταται σεβαστὴ ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως. Ἀνήκει στούς διευθύνοντες τῶν κοινοτήτων νά βοηθοῦν τούς πιστούς των νά ἐμβαθύνουν τήν πιστότητά των ἐναντι τῶν 'Εκκλησιῶν των καί ἐναντι τῆς παραδόσεως του καί νά τούς διδάσκουν νά ἀποφεύγουν ὅχι μόνο τή βία -φυσική ἢ ἡθική-, ἀλλά καί ὅ,τιδήποτε θά μπορούσε νά ὀδηγήσῃ στήν περιφρόνηση τῶν ἄλλων Χριστιανῶν καί σέ μία ἀρνητική μαρτυρία πού νά χλευάζῃ τό ἔργο τῆς σωτηρίας, δηλαδή τῆς καταλλαγῆς ἐν Χριστῷ.

28. Ἡ πίστη στή μυστηριακή πραγματικότητα συνελάγεται ὅτι σέβεται κανεὶς ὅλες τίς λειτουργικὲς τελετές τῶν ἄλλων 'Εκκλησιῶν. Ἡ χρῆσις τῆς βίας γιά τήν κατάληψη ἐνός τόπου λατρείας ἀντιβαίνει σέ αὐτὴ τήν πεποίθησι. Ἡ τελευταία αὕτη, ἀντιθέτως, ἀπαιτεῖ ὅπως, σέ ὀρισμένες περιστάσεις, διευκολύνεται ἡ λατρεία τῶν ἄλλων 'Εκκλησιῶν, βάσει μιᾶς συμφωνίας πού νά ἐπιτρέπῃ τήν ἐναλλάξ τέλεση λειτουργίας σέ διαφορετικούς χρόνους μέσα στὸ ἴδιο κτίριο. Καί πέραν τούτου: ἡ εὐαγγελικὴ ἡθικὴ ἀπαιτεῖ νά ἀποφεύγῃ κανεὶς δηλώσεις ἢ ἐκδηλώσεις δυνάμενες νά διαιωνίζουν μία κατάσταση συγκρούσεως ἢ νά βλάπτουν τόν διάλογο. 'Ο Ἀπόστολος Παῦλος δέν μᾶς προτρέπει νά εἴμεθα φιλόξενοι οἱ μὲν πρὸς τούς δέ, ὅπως ὁ Χριστὸς ἦταν πρὸς ἐμᾶς πρὸς δόξαν Θεοῦ; (πρβλ. Ρωμ. 15,7)

29. Οἱ 'Επίσκοποι καί οἱ 'Ιερεῖς ἔχουν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τό καθήκον νά σέβωνται τήν ἐξουσία πού τό 'Ἅγιο Πνεῦμα ἔδωσε στούς 'Επισκόπους καί τούς 'Ιερεῖς τῆς ἄλλης 'Εκκλησίας καί, πρὸς τόν σκοπὸ αὐτό, νά ἀποφεύγουν νά ἀναμυγνύονται στήν πνευματικὴ ζωὴ τῶν πιστῶν τῆς 'Εκκλησίας αὐτῆς. 'Όταν μία συνεργασία καθίσταται ἀναγκαία γιά τό καλὸ τους, ἀπαιτεῖται ὅπως οἱ ὑπεύθυνοι συντονίζονται, θέτοντας γιά τήν ἀμοιβαία αὕτη βοήθεια ἀναμφισβήτητα θεμέλια, γνωστά σέ ὅλους, καί ὅπως ἐνεργοῦν ἐν συνεχείᾳ μέ εἰλικρίνεια καί διαφάνεια, σεβόμενοι τή μυστηριακὴ τάξιν τῆς ἐτέρας 'Εκκλησίας.

Στό ἴδιο αὐτό πλαίσιο, γιά νά ἀποφευχθῇ κάθε παραξήγησι καί γιά νά ἀναπτυχθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη μεταξύ τῶν 'Εκκλησιῶν, εἶναι ἀναγκαῖο ὅπως οἱ Καθολικοὶ καί οἱ 'Ορθόδοξοι 'Επίσκοποι τῆς αὐτῆς περιοχῆς συνεννοοῦνται πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς καθολικῶν ποιμαντικῶν προγραμμάτων, συνελαγομένων τῇ δημιουργίᾳ νέων δομῶν σέ περιοχές πού ἀνέχονται ἐκ παραδόσεως στήν οἰκαιοδόξια τῆς 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας, καί τοῦτο πρὸς τόν σκοπὸ ἀποφυγῆς παραλλήλων ποιμαντικῶν δραστηριοτήτων πού θά κινδύνευαν νά γίνουν ταχύτατα ἀνταγωνιστικὲς ἢ καί ἐχθρικές.

30. Γιά νά προετοιμασθῇ τό μέλλον τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο 'Εκκλησιῶν καί νά ξεπερασθῇ πιά ἡ πεπαλαιωμένη ἐκκλησιολογία τῆς ἐπιστροφῆς στήν Καθολικὴ 'Εκκλησία πού συνεδέθη μέ τό πρόβλημα, τό ἀντιμετωπιζόμενο στὸ παρόν κείμενο, θά πρέπει νά δοθῇ εἰδικὴ προσοχὴ στήν προετοιμασία τῶν 'Ιερέων τῆς αὔριου καί ὧν ἐκείνων πού καθ' οἰονόηποτε τρόπο λαμβάνουν μέρος σέ μία ἀποστολικὴ δραστηριότητα, ἀσκουμένη ἐκεῖ ὅπου ἡ ἄλλη 'Εκκλησία ἔχει ἐκ παραδόσεως τίς ρίζες τῆς. Ἡ ἐκπαίδευσις των θά πρέπει νά εἶναι ἀντικειμενικὰ θετικὴ ἐναντι τῆς ἄλλης 'Εκκλησίας. 'Όλοι ὀφείλουν πρῶτον νά εἶναι πληροφορημένοι περὶ τῆς ἀποστολικῆς διαδόχῆς τῆς ἄλλης 'Εκκλησίας καί περὶ τῆς αὐθεντικότητος τῆς μυστηριακῆς τῆς ζωῆς. 'Ομοίως θά πρέπει νά προσφέρεται σέ ὅλους μία τίμια καί σφαιρικὴ παρουσίασις τῆς ἱστορίας, τείνουσα πρὸς μία ἱστοριογραφία συγκλίνουσα ἢ καί κοινὴ τῶν δύο 'Εκκλησιῶν. 'Έτσι θά βοηθεῖται ἡ διάλυσις τῶν προκαταλήψεων καί θά ἀποφεύγεται τό γεγονός, νά χρησιμοποιεῖται ἡ ἱστορία κατὰ πολεμικὸν τρόπον. Ἡ παρουσίασις αὕτη θά συντελέσῃ στή λήψιν συνειδήσεως ὅτι οἱ εὐθύνες γιά τόν χωρισμὸ εἶναι μοιρασμένες καί ὅτι ἄφησαν ἐκατέρωθεν βαθεῖες πληγές.

31. Θά πρέπει νά θυμηθοῦμε τήν προτροπὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς Κορινθίους (Α' Κορ. 6,1-7), ἡ ὁποία συνιστᾷ σέ αὐτοὺς νά λύσουν μεταξύ των τίς διαφορές των διὰ μέσου ἐνός ἀδελφικοῦ διαλόγου, ἀποφεύγοντας ἔτσι νά ἐμπιστευθοῦν στήν παρέμβασις τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν τήν πρακτικὴν λύσιν τῶν προβλημάτων πού ἀνακύπτουν μεταξύ 'Εκκλησιῶν ἢ τοπικῶν Κοινοτήτων. Τοῦτο ἰσχύει ἰδιαίτερον γιά τήν κατοχὴ ἢ ἐπιστροφή τῆς

ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. Τόσο ἡ μία ὥσο καὶ ἡ ἄλλη, δὲν θά πρέπει νά θεμελιώνωνται μόνο σέ περασμένες καταστάσεις ἢ νά στηρίζονται ἀποκλειστικά σέ γενικὲς νομικὲς ἀρχές, ἀλλὰ ὀφείλουν νά λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν ἐπίσης, καὶ τὸ πολὺπλοκο τῶν ποιμαντικῶν πραγματικότητων τοῦ παρόντος ὡς καὶ τῆς τοπικῆς συνθήκης.

32. Μόνο μέ αὐτὸ τὸ πνεῦμα θά καταστῇ δυνατόν νά ἀντιμετωπισθῇ ἀπὸ κοινοῦ ὁ ἐπανευαγγελισμὸς τοῦ ἐκκοσμικευμένου κόσμου μας. Θά πρέπει νά προσπαθῶμε νά δώσωμε στὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως νέους στόχους, ἰδιαίτερα δὲ στὸν θρησκευτικὸ τύπο οὕτως, ὥστε νά ἀποφεύγωνται ἀνακριβεῖς ἢ προκατεληγμένες πληροφορίες.

33. Εἶναι ἀναγκαῖο ὅπως οἱ 'Εκκλησίαι ἐνώνωνται γιὰ νά ἐκφράσουν τὴν ἀναγνώριση καὶ τὸν σεβασμὸ πρὸς ὅλους ἐκείνους -γνωστούς καὶ ἀγνωστούς, 'Επισκόπους, 'Ιερεῖς ἢ πιστοὺς, 'Ορθοδόξους, 'Ανατολικούς Καθολικούς ἢ Λατίνους-, οἱ ὅποιοι ὑπέφεραν, ὡμολόγησαν τὴν πίστη των, ἀπέδειξαν τὴν ἀφοσιωσὴ των στὴν 'Εκκλησία ἢ, γενικῶς, σέ ὅλους τοὺς Χριστιανούς χωρὶς διάκριση, πού ὑπέστησαν διώξεις. Τὰ ὅσα ὑπέφεραν μᾶς καλοῦν νά ἐνωθούμε καὶ νά δώσωμε, μέ τὴ σειρά μας, μία κοινὴ μαρτυρία γιὰ νά ἀνταποκριθούμε στὴν προσευχὴ τοῦ Χριστοῦ "ἵνα πάντες ἔν ὧσιν" ('Ιωάν. 17,21).

34. 'Η Μικτὴ Διεθνὴς 'Επιτροπὴ γιὰ τὸ θεολογικὸ Διάλογο μεταξὺ τῶν 'Εκκλησιῶν Καθολικῆς καὶ 'Ορθοδόξου, συνελθοῦσα ἐν 'Ολομελείᾳ στὸ Balamand συνιστᾷ μέ ἔμφαση ὅπως οἱ πρακτικοὶ κανόνες ἐφαρμοσθοῦν ἀπὸ τῆς 'Εκκλησίας μας, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν 'Ανατολικῶν Καθολικῶν 'Εκκλησιῶν, καλουμένων νά λάβουν μέρος στὸ διάλογο αὐτὸ πού θά πρέπει νά συνεχισθῇ ἐντὸς τῆς νηφάλιας ἐκείνης ἀτμοσφαίρας πού εἶναι ἀναγκαῖα γιὰ τὴν πρόοδό του, καθ' ὁδὸν πρὸς τὴν ἀποκατάσταση τῆς πλήρους κοινωνίας.

35. 'Αποκλείοντας στὸ μέλλον κάθε προσηλυτισμὸ ἢ κάθε εὔδους θέληση γιὰ ἐπέκταση τῶν Καθολικῶν εἰς βάρος τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, ἡ 'Επιτροπὴ ἐλπίζει ὅτι κατήργησε τὸ ἐμπόδιο πού ὥθησε ὠριμένες Αὐτοκέφαλες 'Εκκλησίες νά ἀναστεῖλουν τὴ συμμετοχὴ των στὸν θεολογικὸ Διάλογο καὶ ὅτι ἡ 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία θά μπορέσῃ νά εὕρῃ ἐκ νέου τὴν πλήρη σύνθεσή της, ὥστε νά συνεχίσῃ τὴ θεολογικὴ ἐργασία πού ἔχει ἀρχίσει ὑπὸ τόσους αἰσίους οἰωνούς.

Balamand, (Λίβανος), 23 'Ιουνίου 1993

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ 24ο - ΑΡΙΘΜ. 497

31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1993

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

- 'Επίσημη ἐπίσκεψη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
στὴν 'Εκκλησίᾳ τῆς Βουλγαρίας 2

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

- Τὸ XIV Διεθνὲς Μεταπτυχιακὸ Θεολογικὸ Σεμινάριο
τοῦ Σαμπεζῦ (25 Σεπτεμβρίου-10 'Οκτωβρίου 1993).... 12

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

- "Σταυροπηγιακὸ δίκαιο καὶ ἔκκλητον
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου": ὑπὸ Καθηγητοῦ
κ. Βλασίου 'Ιω. Φειδᾶ. 27

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

TELEGR. ORTHODOXIA-GENEVE • TEL. (022) 758 16 29 • FAX (022) 758 10 28 • 37, CHEMIN DE CHAMBESY, 1292 CHAMBESY-GENEVE, SUISSE

'Η "Επίσκεψις" ἐπιδιώκει νά ἐνημερώσῃ τοὺς ἀναγνώστας της περὶ τῆς ζωῆς τῶν 'Εκκλησιῶν. Δὲν φέρει εὐθύνην διὰ τὰς ἀπόψεις τὰς ἐκφραζομένας εἰς τὰς δημοσιευομένας εἰδήσεις. 'Επιτρέπεται ἡ ἀναδημιουργία τοῦ περιεχομένου τοῦ Δελτίου μέ ἀπλήν ἐνδειξὴν τῆς προελεύσεως.